

Riktlinjer för utdelning av Umespiran arkitekturpris.

- Föreningens syfte med att utdela ett arkitekturpris är att uppmuntra byggherrar, projektörer, fastighetsägare och alla andra till en god byggnadskultur som berikar dagens och framtida generationers fysiska livsmiljö. Priset, benämnt Umespiran, kan utdelas till de som inom Umeå kommun på ett berömvärt sätt ansvarat för att så skett antingen genom bevarandet av värdefulla existerande byggnadsmiljöer på ett särskilt förtjänstfullt sätt, eller genom skapandet av nya byggnadsmiljöer som utgör särskilt värdefulla nytillskott.
- Grundläggande för arkitekturpriset Umespiran är helhetssynen, där bedömningen utgår från kravet på kulturell, ekologisk och social hållbarhet med beaktande av att redan byggda miljöers ekonomiska kapital behöver hushållas med; samt lagstiftning och internationella överenskommelser om hur våra byggda miljöers olika värden ska upprätthållas både lokalt och nationellt, för att kunna uppfylla framtidens behov med en mångfald av miljöer där alla typer av mänskliga historier och tidsskeden kan upplevas. Inget objekt kan bedömas uteslutande ifrån sig själv genom att bortse från dess påverkan på miljön i sin helhet.
- Vad gäller bevarandet och utvecklandet av befintliga byggnadsmiljöer ska detta ske i enlighet med antikvariska principer; med varsamhet och utan förvanskning av de värden som gör en miljö värd att bevara. Att alltså inte ändra eller byta ut mer än vad som är nödvändigt för en byggnadsmiljöes fortsatta existens. Trots den grundprincipen kan mer omvandlande renoveringar av befintliga byggnader ändå vara värda att belönas om starka skäl finns som att; alternativa lösningar saknas; eller för att kulturellt värde inte är det primära utan den ekologiska och ekonomiska vinsten i att en byggnad ges ett nytt liv istället för att ersättas.
- Vad gäller tillskapandet av nya byggnadsmiljöer ska detta ske med konstnärlig och materiell kvalitet, och så att det inte sker på bekostnad av befintliga värden i stadsmiljön eller landsbygden som identifierats viktiga för vår tid att bevara åt framtida generationer. Arkitektonisk kvalitet och miljöpåverkan bedöms med vedertagna metoder. Särskild vikt läggs vid att alla måste hantera förnyelsefrågor ansvarsfullt då kulturmiljövärden är en ändlig resurs; som god bebyggelse inte utplånar hur

hyllad de ansvariga än är. Umespiran tilldelas de som på ett lyckat sätt uppfyllt båda kriterierna: hög arkitektonisk verkshöjd på det nya som uppförts, samt att varken enskilda värdefulla miljöer eller det övergripande stadsrummet eller stadsbilden försämrats genom nybyggnaden.

- Beslut ifall något ska belönas med Umespiran ska baseras på fackmässiga omdömen av verksamma inom kulturmiljövården, arkitektkåren, stadsplanering och forskare på berörda områden. Den bedömningen kan ske antingen genom styrelsens egna rådfrågningar om föreslagna mottagare, eller att föredra genom en för ändamålet särskilt bildad extern kommitté som utsetts av styrelsen. En sådan priskommitté ska ha en sammansättning så att den i sig själv kan beakta alla relevanta aspekter på ett sakkunnigt sätt. Det slutgiltiga beslutet om prisutdelning tas av styrelsen men bör följa rekommendationen från priskommittén när en sådan granskat ett förslag. Beslut om utdelning av Umespiran ska motiveras utifrån kraven på kulturell, ekologisk och social hållbarhet.
- De år som Umespiran utdelas bör det ske på datumet för föreningens grundande den 17 november; om inte skäl finns för en annan tidpunkt. Prisutdelning bör om möjligt även ske vid tillfälle där allmänheten har möjlighet att närvara då ett syfte med priset är att öka medborgarnas delaktighet i frågor som rör den fysiska livsmiljöns kvaliteter. Föreningen ska uppmuntra medlemmar och andra att lämna förslag på värdiga prismottagare från hela Umeå kommun, då nödvändig överblick annars är svår att uppnå. Föreningen ska uppmärksamma prisutdelningen och grunden till att något belönas med de möjligheter som finns för att förmedla det till allmänheten.
- Priset ska bestå av en plakett att fästa på synlig plats i aktuell fastighet samt diplom till fastighetsägare, byggherre, arkitekt och/eller andra av betydande delaktighet, som anger skälen till att ett objekt tilldelats Umespiran. Om mottagaren är en person eller organisation som på ett annat sätt än med en enskild fastighet haft stor positiv inverkan på kommunens byggnadskultur, utgörs priset av ett diplom som anger skälen till att de tilldelats Umespiran. Utformningen av plakett och diplom ska ha god konstnärlig kvalitet.

Föreningen Byggnadskultur Umeå instiftade arkitekturpriset Umespiran 1985 och det utdelades första gången 1986. Riktlinjerna har uppdaterats 2023.